

Κριτήριο Αξιολόγησης

Θεματική: Ανεργία

* Το κριτήριο είναι διαρθρωμένο σε εξεταστική μορφή πανελλαδικών εξετάσεων

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι

Brain Drain: Η Ελλάδα ξαναγίνεται κόσμος

Τα τελευταία χρόνια ακούω και διαβάζω πολλά δυσάρεστα για το brain drain, την αποδημία μορφωμένων Ελλήνων στο εξωτερικό. Η ακούσια μετανάστευση είναι δυσάρεστη για τον μετανάστη και τους οικείους του, χωρίς αμφιβολία. Παρά ταύτα, όσο και αν ακούγεται παράδοξο, το brain drain ίσως αποδειχθεί η μεγαλύτερη ευκαιρία του ελληνισμού μετά την αρχαιότητα. Μέσω του brain drain η Ελλάδα ξαναγίνεται κόσμος. Και αυτό γιατί ο κόσμος είναι η Ελλάδα που διαστέλλεται, ενώ η Ελλάδα είναι ο κόσμος που συστέλλεται, που μικραίνει.

Η Ελλάδα είναι μια μικρή γωνιά στη Μεσόγειο. Τόπος στενόχωρος, με μικρές παραγωγικές δυνατότητες. Από τις απαρχές της ιστορικής παρουσίας του ο ελληνισμός μεγαλούργησε εκτός συνόρων. Ανέκαθεν, η Ελλάδα δεν χωρούσε τους Έλληνες, ένα λαό δημιουργικό και εξωστρεφή. [...]

Αλλά και στη νεότερη και σύγχρονη Ελλάδα δεν έλειψε η μετανάστευση. Τουναντίον, σε ορισμένες περιόδους γιγαντώθηκε. Μόνο που πια η Ελλάδα δεν εξήγαγε μεγαλείο, αλλά κακομοιριά. Κατά κανόνα, πάμφτωχοι, αμόρφωτοι Έλληνες παρατούσαν τα χωριά τους για να αναζητήσουν δουλειές στην Ευρώπη, την Αμερική και την Αυστραλία. Οποιαδήποτε δουλειά. Μετανάστευαν ως φτωχοί συγγενείς, από μια ανυπόληπτη Ελλάδα. Και παρότι συνήθως πρόκοβαν επαγγελματικά και κοινωνικά, στην πραγματικότητα αφελληνίζονταν. Έσπευδαν πρόθυμα να υιοθετήσουν τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής τους και τον επιδείκνυαν ως στοιχείο ανωτερότητας στους Ελλαδίτες. Από την άλλη, όσοι παρέμεναν στην Ελλάδα ήταν κατά κανόνα οι μορφωμένοι, που μπόρεσαν να χτίσουν δουλειές και ζωές γύρω από το δημόσιο, είτε ως υπάλληλοι είτε ως κρατικοδίητοι ιδιώτες. Ελάχιστοι από τους πεπαιδευμένους, ικανούς και τολμηρούς Ελλαδίτες άνοιξαν τα φτερά τους στον κόσμο, ενίοτε κυνηγημένοι από το επίσημο κράτος για τα φρονήματά τους. [...]

Και τότε ήλθε η κρίση. Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες άρχισαν να μεταναστεύουν επειδή μπορούσαν, επειδή είχαν προσόντα. Μορφωμένοι και κοσμοπολίτες καταλαμβάνουν συχνότατα επίζητες θέσεις στις χώρες υποδοχής τους. Επιβάλλονται στις κοινωνίες τους με τη γνώση και τις ικανότητές τους. Εξάγουν μια Ελλάδα της δημιουργίας, που το ελλαδικό κράτος έπνιγε. Η Ελλάδα, μετά το 1950, αποφάσισε να δημιουργήσει τόσους πολλούς επιστήμονες και επαγγελματίες που αδυνατούσε να απορροφήσει και να αξιοποιήσει. Στην αρχή, ως λύση, προκρίθηκαν οι ασύστολοι διορισμοί. Μετά η ανάπτυξη –φούσκα με ασύγγνωστα δάνεια. Όταν αυτές οι δυνατότητες εξαντλήθηκαν και μας εξάντλησαν, απέμεινε η μετανάστευση.

Πικρή κάποιες φορές για τον Έλληνα, σωτήρια για τον ελληνισμό. Εξάγουμε, όπως στις λαμπρότερες περιόδους της ιστορίας μας, το περίσσειμά μας, την προστιθέμενη αξία μας: ανθρώπους. Γιατί το βασικό κεφάλαιο της χώρας μας είναι οι Έλληνες. Ξαναδίνουμε, λοιπόν, στην οικουμένη ό,τι ωραιότερο υπάρχει: γνώση και νιάτα. Μέσω των νέων που αποδημούν η Ελλάδα ξαναγίνεται κόσμος, γίνεται Ελλάδα ξανά. Όπως στις καλύτερες περιόδους της ιστορίας μας. Ελλάδα. Η γενιά του brain drain, έστω ασύνειδα, πράττει αυτό που καμιά ηγεσία δεν κατόρθωσε. Μετατρέπει την κρίση σε ευκαιρία και ξαναδίνει στον ελληνισμό την πεμπτούσιά του: την οικουμενικότητα, την εξωστρέφεια. Η αυθεντική Ελλάδα ήταν και θα είναι αλλού, γιατί είναι οικουμενική.

Την ίδια ώρα η ελλαδική πολιτική ηγεσία υπόσχεται ότι θα κάνει τα πάντα για να ξαναφέρει πίσω τους ξενιτεμένους. Προσπαθεί να πνίξει τον ελληνισμό στη μετριότητά της, να τον βυθίσει στα αδιέξοδα του σύγχρονου ελλαδικού κράτους. Δεν κατανοεί ότι ιστορικά το πλέον επιτυχημένο παραγωγικό μοντέλο ήταν και είναι η εξάπλωση του ελληνισμού στην περιφέρειά του. Η δημιουργία ισχυρών ελληνικών κοινοτήτων στο εξωτερικό ανέκαθεν προσέφερε στην Ελλάδα ανάπτυξη, μέσω των εμπορικών και παραγωγικών δικτύων που δημιουργούνται. Τελικά, ο μεγαλύτερος εχθρός του ελληνισμού είναι το ελλαδικό κράτος.

Στείρης, Γ. (28.03. 2017). «Brain drain: Η Ελλάδα ξαναγίνεται κόσμος». *Huffpost*. (Διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ II

Φεύγουν οι νέοι επιστήμονες; Στο καλό!

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για να λυπάται κανείς σήμερα στην Ελλάδα. Δε φτάνουν φαίνεται αυτοί σε κάποιους συμπατριώτες μας, αλλά λυπούνται και επειδή η κρίση (όπως συνοπτικά λέμε την υπό προθεσμία και κηδεμονία επιβίωσή μας) και φυσικά η ανεργία που είναι το χειρότερο από τα δεινά της, αναγκάζει πολλούς νέους - κυρίως επιστήμονες - να φεύγουν από την Ελλάδα αναζητώντας ή αποδεχόμενοι θέσεις εργασίας στο εξωτερικό, όπως έκαναν ανέκαθεν οι απανταχού μετανάστες.

Οι νέοι αυτοί επιστήμονες είναι ασφαλώς αξιόλογοι σε κάποιους τομείς, έχουν ένα καλό βιογραφικό, με βάση το οποίο τους επέλεξαν στις χώρες υποδοχής, ξέρουν καλά μια διεθνή γλώσσα επικοινωνίας, είναι τολμηροί, διότι δεν είναι εύκολο να φεύγεις από το σπίτι σου και να πηγαίνεις να ζήσεις σε χώρες άγνωστες με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Επομένως, είναι κρίμα να χάνει η πατρίδα μας τέτοιο δυναμικό, λένε, χρησιμοποιώντας μάλιστα και τις συνήθεις μεταφορικές εκφράσεις επί το εναργέστερο: αιμορραγία, βορά στο μινώταυρο, και άλλα ηχηρά παρόμοια.

Προσωπικά, μολονότι αναγνωρίζω την αγαθή της προαίρεση, δε συμμερίζομαι όμως αυτή τη συλλογιστική. Όχι μόνο για το ρηχό συναισθηματισμό της ή για το στενό της ορίζοντα, όχι μόνο διότι η ξενιτιά σήμερα δε σημαίνει όπως στα δημοτικά τραγούδια, όχι μόνο διότι ο επιστήμονας μετανάστης διαφέρει από τον ανειδίκευτο εργάτη, αλλά κυρίως επειδή βλέπω μάλλον θετικά στοιχεία σ' αυτή τη μετανάστευση τόσο για τους ίδιους τους νέους επιστήμονες όσο και για την πατρίδα μας.

Πρώτα διότι ο τόπος μας, ακόμα και υπό κανονικές συνθήκες - πόσο μάλλον υπό συνθήκες κρίσης - δεν είναι σε θέση να αξιοποιήσει τα πιο αξιόλογα παιδιά του, διότι δε διαθέτει κατάλληλες υποδομές ούτε δυνατότητες ή ευκαιρίες ούτε καν αξιόπιστους μηχανισμούς και τρόπους αξιοκρατικών επιλογών. Άρα, οι νέοι αυτοί, μένοντας στη χώρα τους, δεν έχουν προοπτική και έχουν ελάχιστες πιθανότητες όχι να αξιοποιηθούν κατά τις σπουδές τους, αλλά να βρουν έστω μια αξιοπρεπή εργασία.

Επειτα, πηγαίνοντας στο εξωτερικό οι νέοι, δε χάνονται. Αντίθετα μετεκπαιδεύονται και αναβαπτίζονται ζώντας σε χώρες με καλύτερες συνθήκες εργασίας, με οργάνωση και προγραμματισμό, με υψηλότερους δείκτες ποιότητας. Διευρύνουν έτσι το μυαλό και τον ορίζοντά τους, αποκτούν εμπειρία, τεχνογνωσία, αέρα κοσμοπολίτικο, διεθνείς επαφές και δικτύωση, στοιχεία με τα οποία θα μπολιάσουν τη χώρα μας, αν και όταν αυτή τους δώσει την ευκαιρία, αλλά και κατά τις σύντομες επιστροφές τους.

Ακόμα, εκεί που θα πάνε, αν αξίζουν, η αξία τους θα αναγνωριστεί και θα διακριθούν (όπως συμβαίνει ήδη με πολλούς Έλληνες του εξωτερικού) τιμώντας την πατρίδα τους, αφού ποτέ δε θα πάψουν να είναι Έλληνες, ποτέ δε θα πάψουν να αγαπούν την πατρίδα τους, να τη νοιάζονται και να θέλουν να τη βοηθήσουν. Στο καλό λοιπόν και καλή τύχη! Όπου και να ταξιδέψεις η Ελλάδα θα σε πληγώνει βέβαια αλλά όχι όσο θα πληγώνεσαι μένοντας εδώ και βιώνοντας το δράμα της.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ

Του δρόμου

Κάτοχος, φυσικά, και ξένης γλώσσας,
είκοσι χρόνων, με λεπτή κορμοστασιά,
μήνες και μήνες τρέχει για δουλειά.
“— Δυστυχώς, δεν εδόθησαν πιστώσεις . . .”
Πρόσωπα αγαπημένα, πρόσωπα χλωμά
—περηφάνιας γραμμές, μ’ όλη την άλλη
δυστυχία σας στραμμένη από την άλλη—
μην κλαίτε. Αύριο ξανά, αύριο ξανά . . .
Σκάλες, ουρές, ουρές λογής λογής,
χαρτιά κι αιτήσεις πάνω στις αιτήσεις.
Και να ‘χεις τόσα, τόσα ν’ αγαπήσεις,
είκοσι χρόνων, “στο άνθος της ζωής” . . .

ΘΕΜΑ Α

A1. Να παρουσιάσετε συνοπτικά το περιεχόμενο (σε 60-80 λέξεις) της τέταρτης και πέμπτης παραγράφου του κειμένου Ι (Και τότε ήλθε η κρίση ... γιατί είναι οικουμενική)

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Ποιο είναι το θέμα του κειμένου ΙΙ που σας δόθηκε, ποιος είναι ο σκοπός της συγγραφής του και σε ποιο ακροατήριο απευθύνεται ο συντάκτης του;

Μονάδες 10

B2. Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα του κειμένου ΙΙ στην παράγραφο «Προσωπικά, μολονότι αναγνωρίζω ... όσο και για την πατρίδα μας.»; Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να αναπτύξει την παράγραφο υπηρετεί την πρόθεση αυτή;

Μονάδες 10

B3.

α. Σε ποια σημεία του κειμένου δικαιολογείται η επιλογή του τίτλου του κειμένου Ι; Δώσε ένα διαφορετικό τίτλο στο κείμενο. (μον. 6)

β. «Εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες άρχισαν να μεταναστεύουν επειδή μπορούσαν, επειδή είχαν προσόντα. Μορφωμένοι και κοσμοπολίτες καταλαμβάνουν συχνότατα επίζητες θέσεις στις χώρες υποδοχής τους. Επιβάλλονται στις κοινωνίες τους με τη γνώση και τις ικανότητές τους. Εξάγουν μια Ελλάδα της δημιουργίας, που το ελλαδικό κράτος έπνιγε». Στο απόσπασμα του κειμένου Ι ο συγγραφέας κάνει χρήση γ’ ρηματικού προσώπου. Να μετασχηματίσετε το απόσπασμα σε α’ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (μον. 3). Τι αλλάζει ως προς το ύφος (μον.9;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Σχετίζοντας τον τίτλο με το περιεχόμενο του ποιήματος, να σχολιάσετε το θέμα που, κατά τη γνώμη σας, τίθεται στο ποίημα. Λάβετε υπόψιν σας τουλάχιστον 3 κειμενικούς δείκτες. Ποια είναι η δική σας θέση; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Ο αρθρογράφος του κειμένου Ι υποστηρίζει τη θέση ότι «Μέσω των νέων που αποδημούν η Ελλάδα ξαναγίνεται κόσμος, γίνεται Ελλάδα ξανά. Όπως στις καλύτερες περιόδους της ιστορίας μας. Ελλάδα. Η γενιά του *brain drain*, έστω ασύνειδα, πράττει αυτό που καμιά ηγεσία δεν κατόρθωσε. Μετατρέπει την κρίση σε ευκαιρία και ξαναδίνει στον ελληνισμό την πεμπτονσία του: την οικουμενικότητα, την εξωστρέφεια.» Εσείς συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση αυτή; Να υποστηρίξετε τη γνώμη σας σε ένα κείμενο 350-400 λέξεων, το οποίο θα έχει τη μορφή επιστολής προς αυτόν.

Μονάδες 30